

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การขัดเกลาทางสังคมด้านความเชื่อ โดยผ่านพิธีกรรมในชุมชนชนบท

ชื่อผู้เขียน : นางรุ่งทิพย์ กล้าหาญ

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : สาขาวิชาการศึกษาอนุกระบวน

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์	บัญชาวัฒน์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ	สิสุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า	สุนทรวิภาต	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้านความเชื่อ โดยผ่านพิธีกรรมในชุมชนชนบท และกลไกเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ความเชื่อ/ ในการศึกษาวิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรมของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มผู้ถูกศึกษานั้นได้แก่ ประชาชนในชุมชน ร้างทรง เจ้าทรง จำนวน 2 ลำไถ ซึ่งตั้งอยู่ภายในชุมชน บ้านม่วง โตน ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอต๋อยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการวิจัย พบว่าพิธีกรรมของชุมชนเป็นกุศโลบายที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมด้านความเชื่อเกี่ยวกับ

1. ระบบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบพฤติกรรมของบุคคล ระบบโครงสร้างอำนาจหน้าที่อันเป็นประโยชน์ต่อการฝึกส่วนต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมอย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขของผู้คนในชุมชน ทั้งนี้สาระของการขัดเกลาทางสังคมด้านความเชื่อ ได้จำแนกออกเป็น 3 ระบบคือ การขัดเกลาทางสังคมเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมีการกำหนดคุณค่าของคุณค่าความดีของบุคคลที่พึงได้รับการยกย่อง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งเน้นการปฏิบัติต่อธรรมชาติ โดยความตระหนักถึงคุณค่าและการธำรงรักษา ร่วมกับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นการขัดเกลาเกี่ยวกับการยอมรับในความแตกต่างและอำนาจและปฏิบัติตามข้อกำหนด โดยใช้อำนาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อมาควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในชุมชนเพื่อการลดความขัดแย้ง สร้างความร่วมมือ ความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม โดยความพึงพอใจร่วมกัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างระบบความเชื่อซึ่งเป็นที่พึงทางจิตใจ เพื่อช่วยเบี่ยงเบนจิตใจในการแก้ไขปัญหา และการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในวิถีทางของชุมชน

✓ ทั้งนี้กลไกเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการขัดเกลาด้านความเชื่อ นั้น ประกอบด้วยกระบวนการทางศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดกรอบเนื้อหาของพฤติกรรมและวิธีการที่พึงประสงค์ โดยชุมชนสร้างวิธีการถ่ายทอดในหลายลักษณะ เช่น การบอกเล่า การสอนการปฏิบัติให้ดู ฯลฯ อันเป็นการพยายามสื่อสารเนื้อหาที่ต้องการแก่ผู้ที่ถูกขัดเกลา และมีการสร้างระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อแสดงความหมายของการขัดเกลานั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังให้เกิดการยอมรับในความเชื่อ บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมซึ่งมีการกำหนดลักษณะพฤติกรรม และคุณสมบัตินั้นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมตามบทบาทหน้าที่และสถานภาพตามความคาดหวังและอุดมการณ์ของกลุ่ม ซึ่งจะมีผลต่อการยอมรับ หรือการปฏิเสธในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้านความเชื่อด้วย ขณะเดียวกันสถานการณ์และโอกาสซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ก็มีผลต่อการยอมรับของบุคคลและทั้งหมดของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมนั้นจะต้องดำเนินภายใต้การควบคุมทางสังคมที่เหมาะสม ทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหา วิธีการในการขัดเกลา โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนในสังคม ภายใต้ความเป็นเอกภาพของชุมชน

Thesis Title : Socialization in the Beliefs Through Ritual Ceremony
in Rural Community

Author : Mrs. Rongthip Klaharn

M.Ed. : Nonformal Education

Examining Committee :

Assist.Prof.Dr.Anurak	Panyanuwat	Chairman
Assoc.Prof.Dr.Chukiat	Leesuwan	Member
Assoc.Prof.Dr.Cherdlar	Sunthornwipart	Member

Abstract

The purposes of this study were to study the process of socialization in the beliefs through ritual ceremony in rural community, and to find out the mechanism and condition influencing the process of socialization. The researcher employed a qualitative research to collect data by the use of interviews, observations and group discussion. The key informants consisted of the people in a community and spirit warship persons in Mougstone village, Mae-Hoy-Ngern sub-district, Doi-saket distric of Chiang Mai Province.

Ritual ceremony was found as a strategic plan created to function in the sense of socialization of human relationship system. This system appeared to formulate community beliefs in order to shape suitable behaviours of the community members, affecting their status, roles and responsibilities. The researcher found that there were two types of relationships between human and nature, and between human and supernatural beliefs. Those relationships functioned to control the behaviours of the community members, reduce social conflicts and incorporate the community unity.

Ritual ceremony was found by this research as a socialization pattern to organize human behaviour, social authoritative structure, appropriate consumption of natural resources, community values, and to scrutinize the social and community unity. The ceremony also formulated the community's belief system in order to facilitate its members to solve their problems based on their mutual efforts.

The mechanism and conditions influencing the socialization of community beliefs through such ritual ceremony were found by this study as follows : (1) morale, cultural and traditional factors of the community; and (2) roles of those people involved in the ceremony. Those factors were functioned to form the people's behaviours and contents, and characteristics respectively.